

UVODNIK

Mojca Štraus

Pedagoški inštitut, Ljubljana

Pričujoča številka revije *Šolsko polje* je druga od dveh tematskih številok s podrobnejšimi osvetlitvami rezultatov raziskave PISA 2006. V prvi številki so zbrani prispevki na temo metodoloških razprav in razprav o splošnih karakteristikah slovenskega šolskega sistema, druga številka pa predstavlja prispevke s posameznih področij zbiranja podatkov oziroma merjenja kompetenc v raziskavi. Verjetno ni dvoma, da je eksperiment eden izmed ključnih elementov znanstvenega pristopa pri reševanju problemov v naravoslovju. Gorazd Planinšič uvodoma ugotavlja, da sposobnost načrtovanja in izvedbe eksperimentov ter interpretacije eksperimentalnih rezultatov spadajo med osnovne kompetence, ki vplivajo tudi na stopnjo naravoslovne pismenosti populacije. Avtor v tem kontekstu s pomočjo podatkov raziskave PISA 2006 analizira naravoslovno pismenost slovenskih učencev v primerjavi z drugimi državami. Ugotavlja, da je kljub v splošnem relativno visoki ravni naravoslovne pismenosti slovenskih učencev iz podatkov razviden primanjkljaj kompetenc, povezanih z eksperimentalnim pristopom pri reševanju naravoslovnih problemov. Po mnenju avtorja je mogoče upati, da pravkar posodobljeni učni načrt za fiziko omogoča ustvarjanje pogojev za izboljšanje prav teh kompetenc.

Darja Skribe - Dimec v svojem prispevku primerja kompetence učiteljev razrednega pouka, kot so načrtovane s sedanjim študijskim programom za razredni pouk in s prenovo programa po bolonjskem sistemu, ter jih primerja s kompetencami, ki jih je preverjala raziskava PISA 2006. Avtorica ugotavlja, da so opredelitve zelenih kompetenc učiteljev zelo različne in večinoma na splošni ravni, čeprav neposrednih sklepov o kompetentnosti diplomantov razrednega pouka za poučevanje, ki bi omogočalo doseganje kompetenc učencev, ki se merijo v raziskavi PISA, iz izvedenih primerjav ni mogoče narediti. V nadaljevanju avtorica obravnava učne načrte za naravoslovje z vidika omogočanja doseganja kompetenc iz raziskave PISA in poudari uporabnost pristopov pri opredeljevanju naravoslovnega znanja iz raziskave PISA tudi v slovenskem šolskem prostoru.

Nazorno obravnavo vsebine in dosežkov na eni od nalog iz preizkusa znanja PISA 2006 je v svojem prispevku predstavila Andreja Bačnik. Njena analiza

naloge Kisli dež omogoča globlji vpogled v izhodišča merjenja naravoslovne pismenosti v raziskavi, saj posamezna vprašanja naloge odražajo večino komponent iz opredelitve naravoslovne pismenosti kot področja merjenja. Ob analizi naloge je predstavljen tudi aktivni, induktivni pristop pri delu z učitelji.

Sonja Rutar obravnava probleme vzpostavljanja enakih možnosti učne uspešnosti otrok s spremljanjem in z načrtovanjem razvoja bralnih spretnosti skozi delo v mednarodnem razvojno-raziskovalnem projektu za razvijanje instrumentov spremljanja predbralnih in bralnih spretnosti otrok. Avtorica v prispevku predstavlja temeljne cilje projekta ter izzive in spoznanja, ki so izšla kot rezultati. Med njimi je spoznanje, da je otrokovo razumevanje smiselnosti brane vsebine ujeto v družbeni in kulturni kontekst oziroma v kontekst otrokovih dosedanjih izkušenj, v čemer lahko tudi iščemo razloge za učno uspešnost ali neuspešnost otrok. Avtorica poudarja, da je za zagotavljanje enakosti v vzgoji in izobraževanju treba preseči deklarativni nivo in začeti uvajati strategije in diskutirati o tem, kateri so konkretni indikatorji enakosti ter kateri procesni vidiki vzgojno-izobraževalne prakse le-te zagotavljajo.

Valerija Vendramin v kontekstu mednarodnih raziskav dosežkov v izobraževanju, kot je PISA, razmišlja o nekaterih konstruktih, povezanih s spolum. V svoji razpravi ob pregledu rezultatov slovenskih učencev v raziskavi PISA 2006 vpelje razmisleke o podobi znanosti, naravoslovne pismenosti in opozori na kulturne kontekste in vrednostne sisteme, ki so neobhodno vgrajeni v takšne raziskave. Besedilo prinaša tudi marsikatero kritiko in pomislek o raziskavi PISA in tovrstnega raziskovanja v šolstvu v splošnem, še posebej glede ozkega pomena dosežka v izobraževanju, ki daje prednost uspehu pri preizkusih znanja pred nekaterimi drugimi, širšimi izobraževalnimi vidiki. Na koncu se avtorica kljub kritikam strinja, da je PISA pomemben projekt, ki naj bi prinesel rezultate, uporabne pri oblikovanju prihodnjih politik.

V raziskavi PISA 2006 je bilo v nacionalnem delu vprašalnika vključeno tudi zbiranje podatkov o nekaterih elementih vzgojnega sloga staršev, kot ga doživljajo njihovi mladostniki. Tina Rutar Leban, Tina Vršnik Perše, Ana Kozina in Zoran Pavlovič predstavljajo rezultate analiz teh podatkov, ki kažejo, da so mladostniki v povprečju zadovoljni z odnosom staršev do njih. Večina jih poroča o prijaznem in ljubečem domačem okolju. Povezave med podatki o vzgojnem slogu staršev in dosežki mladostnikov pa so zelo nizke, še v največji meri se z dosežki povezuje postavka o sodelovanju otrok pri pomembnih odločitvah.

Vse raziskave, še posebej pa raziskave na mednarodni ravni, morajo imeti dobro zasnovano merjenja, saj bomo le tako lahko podatke med državami veljavno primerjali. Le tako bodo podatki iz raziskave smiselni in uporabni. V raziskavi PISA so izhodišča merjenja pismenosti oblikovana v sodelo-

vanju z vodilnimi svetovnimi strokovnjaki merjenja posameznega področja pismenosti in sprejeta v širokem dogovoru z vsemi sodelujočimi državami. V pomoč bralcem za osvežitev pregleda o tako kompleksni raziskavi, kot je PISA, sta zato na koncu vključena dva opisna prispevka. Maša Repež opisuje tehnično zasnovo in potek izvedbe raziskave, Helga Kočevar pa opisuje širši kontekst zbiranja podatkov o šolskih sistemih pod okriljem Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj, program International Educational Statistics – program INES, v katerem je tudi nastala raziskava PISA.